

Utbildningsförvaltningen
Tjänsteskrivelse till Utbildningsnämnden

Datum:
2020-11-23

Diarienummer:
UBN-2020-08444

Handläggare:
Christine Kastner Jonsson

Svar på nämndinitiativ om programråd

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden beslutar

1. **att** anse initiativet besvarat med föredragningen i ärendet.

Ärendet

Sammanfattning

Genom kartläggningen kan konstateras att rektorns och lärarnas informella nätverk ofta spelar en viktigare roll i utvecklingen av yrkesutbildningen än programrådet och att det behövs en större representation av branschen i en del av råden. Huvudmannen och rektorer behöver i större utsträckning tillsammans med arbetslivet hitta gemensamma strategier, strukturer och målsättningar för samtliga råd. Programrådets sammansättning kan behöva ses över där arbetsmarknadens behov i större utsträckning ska påverka hur många utbildningsplatser på olika utbildningar som ska erbjudas inom regionen.

Bakgrund

Uppsala-Alliansen har inkommit med ett nämndinitiativ om att nämnden under vintern får en sammanställd rapport och utvärdering av programrådets arbete. Uppsala-Alliansen anser att detta bör göras genom en inventering och beskrivning av de olika programråden, deras arbete, aktivitet och resultat genom en presentation till nämnden. I utvärderingen bör också ingå hur återkopplingen sker till nämnden.

Enligt utbildningsnämndens verksamhetsplan och budget 2019, antagen 13 februari 2019 (UBN-2019-0537), lyder uppdraget att gymnasieutskottet får i uppdrag att belysa hur programråden fungerar för att se hur programrådets roll och uppdrag kan tydliggöras för att stärka yrkesprogrammets kvalitet och attraktivitet.

Föredragning

Förutom nämndinitiativet fick ledningen för gymnasieskolan våren 2019 i uppdrag att genomlysna programråden i Uppsala kommun. I denna rapport redovisas tillvägagångssätt, slutsatser och förslag till fortsatt arbete.

Uppdraget skulle redovisas i juni 2020 och ledningen för gymnasieskolan hade fördelat besök på programråden under HT 2019 och VT 2020. Pandemin under våren 2020 ledde till att en del av programråden ställdes in och gymnasieutskottet beviljade en ny sluttid i december 2020. De inställda råden har kompenseras med telefonintervjuer.

Enligt lag ska det för yrkesprogrammen i gymnasieskolan finnas ett eller flera lokala programråd för samverkan mellan skola och arbetsliv. Kapitel 1,8 § Förordning (2012:402). Gymnasieförordningen ger ett tydligt ska-krav för programråd för yrkesprogram, men reglerar inte i detalj hur råden ska organiseras, vad som ska avhandlas eller i vilken frekvens de ska mötas. Detta ger huvudmannen ett stort handlingsutrymme, vilket i sin tur kräver ett aktivt engagemang i arbetet för att skapa ett gott samarbete mellan skola och näringsliv.

Nationella Programråd

För de tretton yrkesprogram som finns i gymnasieskolan finns även ett nationellt programråd. Skolverket utser programrådets ledamöter, som nominerats av arbetsgivarorganisationer, arbetstagarorganisationer, branscher och myndigheter. Uppdraget är att stärka samarbetet mellan gymnasieskolan och arbetslivet. De nationella programråden har även uppdrag att ge råd till Skolverket i olika frågor om yrkesutbildningen.

Skolinspektionen granskning av programråd

Skolinspektionen konstaterar i sin rapport *Samverkan för bättre arbetslivsanknytning* (Granskningsrapport, Publicerad 28 augusti 2016, Dnr 2015:3299) att samverkan mellan skola och arbetsmarknad behöver utvecklas för att säkerställa att utbildningen för gymnasieelever håller en god kvalitet.

Slutsatser i rapporten när det gäller programråd är att de lokala programråden inte utgör aktiva forum för samverkan mellan skolan och arbetslivet för utvecklingen av yrkesutbildningarna. Många aktörer i det lokala arbetslivet väljer att inte delta i programrådet.

Rektorns och lärarnas informella nätverk eller andra lokala branschforum spelar ofta en viktigare roll i utvecklingen av yrkesutbildningen än programrådet. Rektorns engagemang och ledarskap i programrådet varierar. I ungefär hälften av skolorna är det i praktiken yrkeslärare eller samordnare som ansvarar för programrådet.

Arbetslivets representanter i programråden saknar kunskap om att skolan bör samråda med dem om exempelvis utformningen av det arbetsplatsförlagda lärandet och programfördjupningen.

Skolinspektionen föreslår i rapporten när det gäller lokala programråd att skolan behöver i samråd med representanter för det lokala arbetslivet hitta strategier för

ett starkare lokalt programråd och en tydlig planering med tydliga målsättningar. I detta arbete är huvudmannens och rektorns ansvarstagande centralt. Rektor behöver ta ansvar för styrning och ledning av programrådet. I detta ligger också att ta ansvar för att identifiera problem i syfte att hitta former och förutsättningar för rådets möten så att många olika aktörer i det lokala arbetslivet vill och kan delta.

Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning (SOU 2020:33)

Den 8 juni 2020 publicerades utredningen som under ledning av Lars Stjernqvist kartlagt behoven av förändrad styrning av gymnasieskola och Komvux. Utredningen föreslår bland annat att:

Utbudet av utbildning bör bestämmas med hänsyn till både elevers efterfrågan och behov och arbetsmarknadens behov.

Tillgången till och bredden av yrkesutbildning i Komvux behöver öka.

Staten ska stödja och styra skolhuvudmännen mer när det gäller planering och dimensionering av vilka utbildningar som ska erbjudas samt för gymnasieskolan hur många platser som ska finnas på dessa. Staten ska därför besluta om regionala ramar för utbudet inom gymnasieskolan och för yrkesutbildning inom Komvux.

Den så kallade gymnasiemarknaden bör balanseras med mer inslag av planering och samarbete mellan huvudmän. Genom fördjupat kommunalt samarbete ska vuxna ges ökade möjligheter att söka ett bredare utbud av yrkesutbildning inom ett större område än den egna kommunen.

De fristående skolornas roll i utbildningssystemet ska stärkas och lika villkor ska så långt som möjligt gälla för huvudmän för fristående och kommunala skolor. Den ökade statliga styrningen av utbudet ska gälla både kommunala och enskilda huvudmän.

Ett kompensatoriskt schablonbelopp som utgår ifrån elevernas meritvärde i grundskolan ska läggas till eller dras bort från den interkommunala ersättningen respektive grundbeloppet till enskilda huvudmän i syfte att stärka förutsättningarna för kompensatoriska åtgärder i gymnasieskolan.

Det är i dagsläget oklart hur utredningen kan komma påverka arbetet med dimensionering av utbildningsplatser, programrådets utformning, samverkan inom regionen och med arbetslivet.

Uppföljning

Vårterminen 2019 kartlagdes och sammanställdes vilka programråd som är aktiva i Uppsala. Den 12 september 2019 godkände gymnasieutskottet den fortsatta arbetsgången.

1. Gymnasieledningen deltar i så många programråd som möjligt och informerar på rådet om gymnasieutskottets uppdrag om genomlysning.

2. Efter mötet bokas det tid med förslagsvis sammankallande och en branschföreträdare. Intervjuerna genomförs enligt en gemensam mall som är inlagd i ärendet
3. Resultatet av intervjuerna sammanställs och eventuella förbättringsåtgärder tas fram och presenteras i juni 2020.

Uppföljning - vilka programråd är aktiva?

Företeckningen nedan visar vilka programråd som är aktiva, vilka politiker som är valda till råden och på vilket sätt ledningen för gymnasieskolan hade kontakt med dem.

Programråd	Valda till programrådet	Kommentar gymnasieledningen
Hotell och Turism	Henry Montgomery (S) och Christopher Lagerqvist (M)	enbart telefonintervju pga Corona
Restaurang och Livsmedel kök/servering	Asal Gohari (S) och Christopher Lagerqvist (M)	telefonintervju pga Corona, extra programråd 2/9 med fokus på RL's framtida utformning och placering
Restaurang och Livsmedel bageri/konditori	Asal Gohari (S) och Christopher Lagerqvist (M)	telefonintervju pga Corona, extra programråd 2/9 med fokus på RL's framtida utformning och placering
Bygg och Anläggning, husbyggnad	Jonas Segersam (KD) och vakant	inställt pga Corona
Bygg och Anläggning, plåt	Jonas Segersam (KD) och vakant	inställt pga Corona
Bygg och Anläggning, måleri	Jonas Segersam (KD) och vakant	Besök och telefonintervju
Bygg och Anläggning, anläggningsmaskin	Jonas Segersam (KD) och vakant	inställt pga Corona
Fordon och transport	Petri Lähtheenmäki (S) och Fredrik Hultman (M)	inställt pga Corona
FT, MBC	Petri Lähtheenmäki (S) och Fredrik Hultman (M)	enbart telefonintervju pga Corona
Hantverksprogrammet	Emma von Aller (V) och Celia Widell (KD)	Ej aktivt
Naturbruk, skog	Ulrik Wårnsberg (S) och Anna Johansson (C)	Besök och telefonintervju
Naturbruk, lantbruk	Ulrik Wårnsberg (S) och Anna Johansson (C)	Besök och telefonintervju
Naturbruk, häst	Ulrik Wårnsberg (S) och Anna Johansson (C)	Ej aktivt
Naturbruk, djur	Ulrik Wårnsberg (S) och Anna Johansson (C)	Ej aktivt
El- och energi	Lage Hedin (M) och vakant, tidigare Lennart Köhler (M)	enbart telefonintervju pga Corona
VVS	Hanna Victoria Mörck (V) och Fredrik Hultman (M)	Besök och telefonintervju
Vård och omsorg	Agneta Boström (S) och Olle Romlin (C)	Besök och telefonintervju
Barn och fritid	Dima Sarsour (S) och Gabriella Lange (M)	Besök och telefonintervju
Teknikcollege	Susanne Engström (MP) och Jonas Segersam (KD)	Besök och telefonintervju
Handel och administration	Daniel Rogozinski (V) och vakant	Besök och telefonintervju
Idrott	Jan-Åke Carlsson (S) och Olle Romlin (C)	Ej aktivt

Tre av programråden är inte alls aktiva. Hantverksprogrammet har idag bara enstaka elever på lärlingsprogrammet, vilket är orsak till att Uppsala kommun inte driver rådet. Det är oklart om friskolorna kallar till ett programråd för hantverksprogrammet. Naturbruk häst och djur är inte aktivt liksom det tidigare Idrottsrådet som är vilande.

Programrådet för vård och omsorg har en aktiv drivande part i Vårdcollege, detsamma gäller teknikprogrammet med Teknikcollege.

Sammanställning enligt intervjumallen

För att kunna göra en så likvärdig översyn som möjligt över programråden valdes en enkel intervjumall. Nedan följer en schematisk sammanställning av genomförda observationer och intervjuer.

I vissa program är det inte aktuellt att bjuda in andra gymnasiala huvudmän, då enbart den kommunala huvudmannen bedriver undervisning. El- och energiprogrammets programråd drivs just nu av Praktiska gymnasiet. Handelsprogrammet håller möte inom regionen för skolledare och lärare med syfte för erfarenhetsutbyte och fortbildning. Detta kan egentligen inte kallas programråd, då branschen inte är representerat. Få programråd har regionala inslag eller representanter för vuxenutbildningen med i rådet. Uppföljningen visar att gymnasieskolan inte är representerad och IM-programmen finns oftast inte med på agendan. Lärlingsutbildningarna behöver bjudas in till alla programråd.

Nästan alla råden upprättar minnesanteckningar, man följer dock inte rutinen för upprättat protokoll från 2015-06-15 som innebär att:

- Politiska representanter vid programråden anmäler att de närvarat och skickar protokoll till nämndsekreterare. Om politiska representanter har förhinder säkerställer ansvarig skolledare att protokollet skickas till nämndsekreterare.
- Gymnasieutskottet tar kontinuerligt del av protokoll när ärendet uppdateras, de kan då lyfta akuta frågor till nämnd
- En till två gånger per termin behandlar nämnden protokollen som en informationspunkt där slutsatserna av protokollen summeras överskådligt
- Ansvariga för programråden utses att föra protokoll

Vid samtliga programråd är enhetsrektor eller programrektor närvarande och elevrepresentanter finns med ibland. Politiker har inte varit representerade i alla rådsmöten som har kartlagts. Både branschen och skolan ser tre huvudsyften med programråden:

- Diskussion om och organisation av APL
- kvalitetsutveckling av utbildningen
- att skapa "Good will" mellan parterna.

Slutsatser och förslag för fortsatt arbete

Som Skolinspektionen i sin rapport Samverkan för bättre arbetslivsanknytning kan konstateras att samverkan mellan skola och arbetsmarknad behöver utvecklas för att säkerställa att utbildningen för gymnasieelever håller en god kvalitet.

Genom kartläggningen kan konstateras att rektorns och lärarnas informella nätverk ofta spelar en viktigare roll i utvecklingen av yrkesutbildningen än programrådet och att det behövs en större representation av branschen i en del av råden. Huvudmannen och rektorer behöver i större utsträckning tillsammans med arbetslivet hitta gemensamma strategier, strukturer och målsättningar för samtliga råd. Det finns ett gott engagemang av rektorer, programrektorer och lärare.

Programrådets sammansättning kan behöva ses över med tanke på Lars Stjernqvists förslag där arbetsmarknadens behov i större utsträckning ska påverka hur många utbildningsplatser på olika utbildningar som ska erbjudas inom regionen.

Ledningen för gymnasieskolan föreslår att:

- Samtliga huvudmän för en gymnasial utbildning bjuds in till samtliga råd

- Programråden även omfattar gymnasiesärskolan
- IM-programmen finns representerade där det är relevant
- Lärlingsprogrammen finns representerade där det är relevant
- Arbetet med programråden blir en del av skolornas och huvudmannens dokumenterade systematiska kvalitetsarbete.
- Rutinen för upprättande av protokoll ses över och efterföljs
- Gymnasieutskottet regelbundet tar del av protokollen samt lyfter relevanta frågor på dagordningen
- Dialog förs med Vuxenutbildningen för att kartlägga behovet av gemensamma programråd.

Konsekvenser för barn/elever

Genom samverkan mellan skola och arbetsmarknad säkerställs en god utbildning för gymnasieelever.

Ekonomiska konsekvenser

Inga ekonomiska konsekvenser föreligger i ärendet

Konsekvenser för näringslivet

Arbetsmarknadens behov behöver i större utsträckning påverka hur många utbildningsplatser på olika utbildningar som ska erbjudas inom regionen.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2020-11-23

Bilaga: Nämndinitiativ angående uppföljning av programråden

Utbildningsförvaltningen

Susana Olsson Casas
Utbildningsdirektör

Bilaga 1

Utvärdering av programråd läsår 2019/20

8 § För yrkesprogrammen i gymnasieskolan ska det finnas ett eller flera lokala programråd för samverkan mellan skola och arbetsliv. Förordning (2012:402).

Programråd:
Namn:
Arbetsställe:
Funktion:
Övrigt:

Hur är programrådet sammansatt?	
Vem är sammankallande?	
Hur förs minnesanteckningar?	
Hur dokumenteras dessa?	
Hur ofta ses programrådet?	
Hur ser närvaron och kontinuiteten ut?	
Hur hanterar programrådet att det finns fler aktiva huvudmän som erbjuder programmet?	

Yrkesrepresentanter

Vilket huvudsyfte ser yrkesrepresentanterna med programrådet?	
---	--

Hur motsvaras dessa förväntningar? Betygsätt 1-5 där 5 är maximal uppfyllelse.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Vad ser yrkesrepresentanterna som den största utmaningen eller utvecklingsområde för en gemensam lyckad samverkan?	
--	--

Skolan

Vilket huvudsyfte ser skolan med programrådet?	
--	--

Hur motsvaras dessa förväntningar? Betygsätt 1-5 där 5 är maximal uppfyllelse.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Vad ser skolan som den största utmaningen eller utvecklingsområde för gemensam lyckad samverkan?	
--	--

NÄMNDINITIATIV ANGÅENDE UPPFÖLJNING AV PROGRAMRÅDEN

Förslag till Utbildningsnämnden

Uppsalaalliansen

Utbildningsnämnden tillsätter politiker för de olika programråden kopplade till gymnasieskolan. Det gäller i första hand de praktiska programmen där det finns en stark branschkoppling. Programråden är viktiga för att få in synpunkter från näringsliv och de olika branscherna när det gäller den utbildning som bedrivs inom Uppsala kommun, både av kommunala såväl som av fristående gymnasieskolor.

Uppsala-alliansens uppfattning är att samarbete med näringslivet kan utvecklas. Uppsalas gymnasieskolor behöver bli bättre på att vara lyhörda för de behov och önskemål som finns på arbetsmarknaden för att de elever som utbildas ska kunna få arbete och ha en god kompetens för sitt kommande yrkesliv och eventuella vidare studier.

Snart har halva mandatperioden gått, och vi tycker då det vore på sin plats att utvärdera programrådets arbete. Detta bör göras genom en inventering och beskrivning av de olika programråden, deras arbete, aktivitet och resultat genom en presentation till nämnden. I utvärderingen bör också ingå hur återkopplingen sker till nämnden, dels från de politiska representanterna, och dels från närvarande tjänstemän från utbildningsförvaltningen.

Med bakgrund av ovanstående föreslår Uppsala-Alliansen att nämnden under vintern får en sammanställd rapport och utvärdering av programrådets arbete

Jonas Segersam (KD)

Christopher Lagerqvist (M)

Olle Romlin (C)

